

ALMAN DİLİNDE TÜRK KARŞITLIĞINA ETKİ EDEN DEYİM VE SÖZCÜKLER

Dr. Necla MORA

Idioms and words which affect the contrariety of Turk in German language

This article is about a language study dealing with the idioms and words in German language about the Turks and their imagination in Germany throughout the history. Beginning from the starting point of relationship between the Turks (Ottoman Turks) and Germans, author makes a language analysis in order to make clear the terms that she concerns. She, the author also, makes some confirmations about the Turks according to German idioms and words by analysing German.

Giriş

Berlin Duvarı'nın 1961 yılında örülmesinden sonra Federal Almanya'ya işçi olarak giden Türkler, dinlerinin ve kültürlerinin farklılığından kaynaklanan sorunların yanında, yüzyıllardır Almanların bilinçaltına işlenen önyargılarla da mücadele etmek zorunda kalmışlardır. Çoğunluğu kırsal kesimden olan Türk işçileri, Federal Almanya'da bir süre çalışıp, ekonomik durumlarını düzelttikten sonra geri dönmek amacındaydılar. Almanların istekleride bu doğrultuda olduğundan 1970'li yıllara kadar önemli sorun yaşanmamıştır. Fakat bu tarihten sonra artan Türk nüfusu göze batmaya başlamıştır. Bu durum, bugün yaşanan Türk karşıtlığının altyapısını oluşturan tarihsel önyargıların ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Almanya'da Türk Karşıtlığının Tarihsel Gelişimi

Türklerle Almanlar ilk kez yaklaşık bin yıl önce Haçlı Seferleri sırasında karşılaşmışlardır. Papalık, aslında ekonomik amaçlarla Haçlı Seferlerini hazırlarken tutucu bir yapı içinde bulunan yığınları harekete geçirmek için kamuoyu yaratmaya çalışmış, bu uğurda Müslümanlığı antitez olarak kullanmıştır(ONAL, 1997, s. 3). İsa düşmanlarına karşı savaşmanın ve kan dökmenin "Tanrı İsteği" olduğu düşüncesinin Hıristiyanlara aşılınması ile Batı'nın Katolik dünyası İsa'nın mezarının bulunduğu Kudüs kentini Müslümanların elinden kurtarmak için Müslüman Doğu'ya kutsal din savaşlarını başlatmıştır(NOMIKU, 1997, ss.18-37). Böylece, Hıristiyanlarla Müslümanlar arasında günümüzde de devam eden gizli nefretin tohumları ekilmiştir.

11. yüzyılda Avrupa ülkelerinde kilisenin kullandığı ortak dil Latince olduğundan Haçlı Seferleri sırasında yazılan mektuplarda konu olan olay ve gelişmeler kilise yoluyla halka duyurulmuştur. Kiliseler bir anlamda mektuplarda öne sürülen iddiaların yayılmasını sağlamış, çoğu Avrupa halkları gibi, Almanlarda Doğu'dan gelen tehlike olarak tanımlanan Türklere ilişkin ilk bilgi ve izlenimleri kilise üzerinden edinmişlerdir(KULA, 1992, s.34). Hıristiyan halkı Türklere aleyhine kışkırtmak isteyen kilise, günümüzde de etkisini sürdüren önyargıların oluşmasını sağlamak için düşünce ve duygulara seslenerek, maddi ve manevi çıkar kaynakları gösteren çalışmalar yapmıştır. Türklere, dinsiz, hoşgörüsüz, kaba, hoyrat, yıkıcı, vicdansız, acımasız, ahlaksız, kişiler olarak kolayca önyargı oluşturacak şekilde basmakalıp tasvir edilmişlerdir.

Ortaçağ'da Almanların dışında, Alman kültüründe İslam ve Türk imgesinin belirginleşmesi sürecine en kalıcı katkıyı yapanların başında İtalyan rahip Ricoldo de Monte Croce gelmektedir. Ricoldo de Monte Croce'nin yapıtlarında sergilediği İslâm imgesi özellikle Luther'i etkilemiştir. Luther, Ricoldo'nun İslâm ve Müslümanlar konusunda yazdıklarını üstlenerek Türklere uyarlanmıştır(KULA, 1993, s. 17).Türkleri, Avrupalının acımasız düşmanı olarak gösteren Luther, yaptığı çalışmaya yıllardan beri kilise tarafından kendi bilinçaltına işlenen önyargıları da eklemiştir.

Katolik Kilisesi, Hıristiyan Avrupalı üzerinde etkisini kaybetmeye ve parçalanmaya başlayınca, Haçlı Seferlerinde olduğu gibi, Hıristiyanları bir amaç doğrultusunda birleştirmek istemiş, İstanbul'u

alarak Avrupa'ya doğru ilerleyen Türkleri hedef gösterip, yoğun bir Türk karşıtlığı propagandasına başlamıştır.

16.yüzyılda Kilisenin Türk tehlikesini hedef göstererek yürüttüğü bu çalışmalara paralel olarak, Türkiye ve Türkler hakkında basılan kitap sayısı artmıştır. Bu yüzyılda "Türkendrucke" (Türk baskıları) adında, insanlara, savaşlar, istilalar, yapılan eziyetlerin yanısıra Türklerin örf ve adetlerini de anlatan bir gazete ortaya çıkmıştır. Bu gazetenin 2460 nüshasından 1000 tanesi Almanca olarak Almanya'da basılmıştır. Dış düşman olarak gösterilen Türklerin üzerinde dikkatlerin toplanmasıyla iç dinsel ve siyasal gerilimler bir süre arka planda kalmıştır. Türkler bütün insanlığı tehdit eden bir unsur olarak ele alınmış (Kıyamet Günü anlamı) ve din adamları tarafından oluşturulan Türk imgesi belirlenerek Avrupalının bilinçaltına işlenmiştir. Türkler aleyhine yürütülen bu propaganda, Türklerin II. Viyana kuşatmasında başarısız olması ve yenilmez oldukları düşüncesinin ortadan kalkması ile sona ermiştir. Alman kültüründe, Türkler, ya Avrupa'yı tehdit eden kişiler ya da çaresiz yaratıklar olarak gösterilmişlerdir(SPOHN, 1996, s. 25,54,138). Türkler hakkında bu tarihe kadar olumsuz imge oluşturan şarkılara ve operalara, bu tarihten sonra kaba, barbar, zalim Türk önyargısının yanında Hıristiyan halkın kendini üstün gördüğü alaycı şarkılar eklenmiştir.

Alman Dilinde Türk Karşıtlığına Etki Eden Deyim ve Sözcükler

Türklerin İstanbul'u alması ile başlayan "**Türk Korkusu**" birçok bilgin ve din adamını bu dönemde Türklerin kökenini araştırmaya yöneltmiştir. Önemli herşeyin İncil'de kaydedilmiş olması gerektiğini savunan bazı din adamları Türklerin örf ve adetlerinin Yahudilere benzediğini kanıt göstererek, İsrail kavminden geldiklerini ileri sürmüşlerdir. Etimolojik araştırma yapan bilim adamları "Türk" sözcüğünden yola çıkarak halkın kökenini araştırmışlardır. Etimolojik yönden "**Türk**" adı "**vahşi-kaba**" gibi özelliklerle bağdaştırılmıştır. Tarihsel-mitolojik yönden ise, Türklerin, Avrupa'da zalim bir halk olarak tanınan İskitlerden türediği ileri sürülmüştür. Tüm bu araştırmalar sonuçta "**Türk**" sözcüğünün "**Askeri güç ve zulüm**" ile ilgili özelliklerle bağdaştırıldığını ortaya çıkarmaktadır. Türkler hakkında yazılan şarkılarda da "**Türk**" adının **zulüm** ve **acımasızlıkla** eş anlama getirildiği görülür. "**Türk gibi zalim**", "**Türkler gibi konaklamak**" sabit deyimler halinde

kullanılmaktadır. Alman dilinde Türklerle ilgili sözcüklere örnek olarak: "Einen Türken bauen "(Bir Türk Kurmak), "Gugelhupf " (Türk sarığı biçiminde bir şekerli çörek), "Kümmeltürke"(Çöreo tu Türkü), "Türk" veya "Sultan"(Çok tehlikeli ve saldırgan saray köpeklerine verilen adlar), "Türken"(Türklemek), "Türkenblut" (Türk kanı), "Türkenbund" (Türk demeti), "Türkenmassig" (Türk usulü), "Türkenstecher" (Türk canisi) verilebilir(MORA, 1999, ss.59-62). Yukarıda da belirtildiği gibi, Alman dilinde kalan Türklerle ilgili deyim ve sözcüklere, Türk kimliği hakkında olumsuz çağrışımlar yapan anlamlar yüklenmiştir. Bunlar, yeni kuşaklara tarihten gelen önyargıları aktarmaya devam etmektedirler. Alman tarih derslerinde Türkler, İslâm ve Haçlı Seferleri konularında, Hıristiyanlarla dinsizlerin karşılaşması şeklinde verilmektedir. Türklerin ve onların dini Müslümanlığın Avrupa'yı, dolayısıyla Almanya'yı tehdit ettiği, onlara karşı kendilerini korumaları gerektiği öğretilmektedir. Günümüzde, Türklerle Almanların farklılığı anlatılmak istendiğinde, camide namaz kılan insanlar ya da başları bağlı, Kuran okuyan kızların görüntüsü verilmektedir. Türklerin Avrupa'yı istila edecek Müslümanlar oldukları önyargısı, bu basmakalıp tasvirlerle sürekli hatırlatılmaktadır. Böylece "Türk tehlikesi" korkusundan kaynaklanan karşıtlık canlı tutulmaya çalışılmaktadır. Almanların bilinçaltına "Türk Kuran okur, operaya gitmez" önyargısı yerleştirilmiştir. Almanlar, Türkleri kendi önyargıları ile algılamakta ve onlardan da önyargılarına uygun davranmalarını beklemektedirler.

Sonuç

Yukarıda belirtilen nedenlerle, Almanya'da yabancı karşıtlığına ve saldırılara en fazla Türklerin hedef olmalarında, Almanların toplumsal bilinç altına işlemiş önyargıları ile korkularının da rol oynadığı söylenebilir. Bu korku ve önyargılar, edebiyattan sinemaya, fıkra ve karikatürden yazılı basına sürekli yinelenerek, sonraki kuşaklara aktarılmaktadır. Türkler, burada sadece kültürel ve etnik kökenlerinin farklılıklarından dolayı aşağılayıcı ve ayırıcı davranışlara hedef olmamaktadırlar. Bu davranışların arkasında güncel sorunlar ve gelişmelerden başka, tarihsel birikimden kaynaklanan önyargılar ve korkular da bulunmaktadır.

Kaynakça

KULA, Onur Bilge, **Alman Kültüründe Türk İmgesi I**, Gündoğan Yayınları, Ankara, 1992.

KULA, Onur Bilge, **Alman Kültüründe Türk İmgesi II**, Gündoğan Yayınları, Ankara, 1993.

MORA, Necla, "Almanya'da Yabancı Düşmanlığı ve Yazılı Basının Etkisine Der Spiegel Örneği", (İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul, 1999.

NOMIKU, H.A., **Haçlı Seferleri.**, Çev.Kriton Dinçmen, İletişim Yayınları, İstanbul, 1997.

ONAL, Güngör, **Halkla İlişkiler**, Türkmen Kitabevi, İstanbul, 1997.

SPOHN, Margret, **Herşey Türk İşi**, Çev. Leyla Serdaroğlu, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1996.

